

ինձ յաջողուում է պարագել սիրածս առարկայով երբեմն և երեկոները տանը: Սոյն ընկերութեան անդամներից մի կին՝ գրում է. «Ես ապրում եմ ագարակում՝ որպէս օգնական իմ ամուսնուս և աշխատում եմ որպէս հասարակ բանուոր. երբեմն մինչև անգամ դաշտ եմ տանում ձիերը, բայց չնայելով այդ ծանր աշխատութեանը, ևս վերջին երկու ամիսը կարողացայ նուիրուել սիրած պարագայ մունքիս, երբ դուրս էի գալիս ագարակից գէպի դաշտ: Անցնելով յունական դասընթացը, գրում է մի պատանի իմ մէջ յառաջացաւ մի ցանկութիւն՝ սովորել յունարէն լեզուն. բազմաթիւ գրքերի ընթերցանութիւնը իմ մէջ գիտութիւն և բով պարագելու սէր զարթեցրեց և ահա այդ նպատակին հասնելու համար վճռեցի միակ միջոցին՝ մտնել համալսարան, որ և իրագործեցի: Chautauqua ընկերութիւնը բազմաթիւ անդամներ ունի միացեալ նահանգներից դուրս ուրիշ երկրներում ևս: Հարաւային Աֆրիկայում ունի 40 անգամ որոնք կազմում են 9 շրջան: Մեկսիկայում այդպիսի շրջանների թիւը հասնում է 11-է, Նոյնքան էլ Հնդկաստանում, Զինաստանում և Կորեայում: 1885 թ. Chautauqua ընկերութեան անդամ գրուեցին 750 ճագոնացի, որոնք ներկայումս կամենում են յարանման մի ընկերութիւն կազմել իւրեանց հայրենիքում: Յաճախ բանտերում բանտարկեալներն անգամ միանում են և խմբեր կազմում, որոնք Chautauqua ընկերութեան առաջնորդութեամբ սկըսում են պարագել. մի քանիսը նոցանից մինչև անգամ քննութիւն են տուել:

Chautauqua-ի նման Անգլիայում կազմուել է երկու հաստատութիւն, 1) Վիկտորիայի ընթերցասերների ընկերութիւն և 2) Տնային ընթերցանութեան ժողովրդական ընկերութիւն: Բացի այս հաստատութիւնից Ամիքիկայում կայ Նոյնանման և այլ ընկերութիւններ, որոնց ռաժամմունքները ճիւղաւորուած են Եւրոպական զանազան պետութեանց մէջ: Դոցանից ուշագրութեան արժանի է կաթոլիկների ընթերցասիրաց ընկերութիւնը Պետերբուրգում: *

ՄԱՆՐԱԼՈՒՐԳ.

Թէեւ մինչև այժմ դեռ պարզուած չէ ժամտախտով վարակուելու եղանակը և չէ ուսումնասիրուած, թէ ի՞նչ մասնապարհով են ժամտախտի բակտերիաները մտնում մարդու մարմնի մէջ, բայց էլի հիմն կայ կարծելու, որ միայն հիւանդներն են նրանց առարկաներին դիպելը բաւական չէ վարակուելու համար: Աւելի հաւանական է, որ վարակումն ըստ մեծի մասին յաճախ լինում է քրեծուածի միջոցաւ և առհասարակ որպէս կաշուի, նոյսպէս և

լործային թաղանթների ամբողջութիւնը մաստուած մասերի միջոցով: Ժամտախտով հիւանդներն ինամիդները, եթէ մաքրութիւն են պահպանում և զգուշութիւն քանցնում, ըստ մեծի մասին ապահովուած կարող են համարուել վարակուելուց:

Օրինակ, Հոնգ—Կոնգում 1894 թուին, ժամտախտային հիւանդանոցում աշխատող եւրոպական 45 բժիշկներից ոչ մէկը չէ վարակուել ժամտախտով: Նոյնպէս և հիւանդներն ինամիդ ողորմած քոյրերից ոչ մէկը չէ վարակուել: անվնաս մնացին նոյնպէս և բժշկական ուսումնարանի ուսանողները, որոնք մի քանի շաբաթ մնացին ժամտախտային հիւանդանոցում:

* *

Ներկայում է արդեօք մարդկային կեանքի միջին տեւողութիւնը: Այդպիսի մի հարց է դնում The Sanct բժշկական թերթի խմբագրութիւնը և պատասխանում է դրական կերպով՝ Անգլիայի վերաքերմամբ: Օրինակ, Դոկտոր Farr-ի աղիւսակով, որը պարունակում է 17 տարուայ մի շրջան, 1858—1854, այդ մարդկանց կեանքի միջին տեւողութիւնը հասարակ է 40, իսկ կանանց՝ 42 տարուան: Դոկտոր Ogle-ի աղիւսակով 10 տարուայ շրջանում, 1874—1880, այդ թիւը քաղաքանում է այդ մարդկանց համար մինչև 44, իսկ կանանց մինչև 43 տարի և վերջապէս Tatham-ի վիճակագրական աղիւսակով 1881-ից մինչև 1890 թուականը կեանքի միջին տեւողութիւնը այդ մարդկանց վերաքերմամբ, իսկ կանանց նկատմամբ՝ 47 տարի: Մարդկային կեանքի այդպիսի ամուսնը The Sanct-ը վերագրում է բժշկականութեան կատարելագործման և, նամանաւանդ, առողջապահական և նախազգուշական միջոցներին:

* *

Paul Raymond-ը ներկայացնում է հետեւեալ թուանշաններով այն ընդհանուր մասի գինը, որն ստանում է Պարիզը բանուորների շափազանց օդի գործածելուց: Դորա համար նա որոշում է ըուր հարեցողների (ալիօսօրկների) միջին թիւը, որոնք իւրաքանչիւր տարի լինում են հիւանդանոցներում: Raymond-ի ասելով իւրաքանչիւր հիւանդանոց (իսկ դրանց թիւը Պարիզում 15 է) օգնութիւն է հասցնում ամսական միջին թիւով 62 ալիօսօրկի թուանաւորուածի, այսինքն ամսական 800 հարեցողի, իսկ տարեկան 10,000: Այդ հաշուով արեցողները մինչին թիւով ապրում են հիւանդանոցներում 500,000 օր, կամ եթէ դրանով հաշուենք՝ լինում է 900,000 Փրանկ ծախք: Եթէ դորա վրայ աւելացնենք և կորած օրերը, դուրս կը գայ, որ օդին Պարիզին հասցնում է տարեկան մօտ 2,000,000 Փրանկ մասս: (Rev. Scientifique, № 5. 1896 թ.)

* *

Verschuren (Anvers) կատարեց մի կարգ շափազանց հետաքրքիր դիտողութիւններ թռչունների արագ թռչելու վերաքերմամբ: Դորա հետեւանցն այն եղաւ, որ ծիծեռնակը անցաւ 256 կելոմետրը (Compiègne-ի և Anvers-ի մէջ եղած տարածութիւնը) մի ժամ և ութ րոպէում: Այսինքն 207 կելոմետր մի ժամում կամ 38 մետր մի րոպէում: Այդ արագութիւնը (մօտ 60 մետր մի րոպէում), քաւական է, որ նրանց թռչելին, օրինակ, հիւսիսային Աֆրիկայից մինչև Բելգիա 12 ժամում:

* *

Աւագ հինգշաբթին Սպանիայում կատարուում է մի առանձին շքով: Արքայական Պալատի մէջ մատուցանող պատարագին ներկայ է գտնուում ամբողջ պալատը և աւագանին: Բոլոր տիկիները հագնում են բուն ազգային հա-

* Հաղորւած „Образование“ ամսագրից:

գուտ եւ մանտիլէւ՝ սպիտակ ժանեակով բանուած։ Միակ օրն է համարեա Ա. Հինգշաբթին, երբ ըտր իսպանացիք եւ իսպանուէիք պիտի անպատճառ ազգային տարազով երեւան ամեն տեղ։ Այս տարի մի առանձին շքով կատարուեցաւ այդ տօնը Մարդիտում։ Պապական նոր նշանակուած Նուիրակի առաջին պատարագից յետոյ մայր թագուէին, մանուկ—թագաւորի, արքայական գեղատառների եւ Նախարարների ու աւագանու եւ օտար ղեկավարների ներկայութեամբ կատարեց ռոմալուայի հանդէսը։ Պատարագից յետոյ թագուէին անցաւ մեծ դահլիճ, ուր արդէն 12 պառսա տատի եւ 12 ծեր պապի սպասում էին նորան, որոնց ոտքերը լուանալուց յետոյ, գեղեցիկ տոնական զգեստներ եւ ոսկէ զրամներ ընծայելուց յետոյ առաջնորդեց ծաշարան—դահլիճը, այնտեղ անմամբ պահող ընտիր ու համադամ կերակուրքներ հրամցուց նոցա։ Ծաշից յետոյ արքայական սեղանի անակներն ու գաւաթները իւր յիշատակ ընդունելով գնացին։ Այդ օրը՝ սպանական մայրաքաղաքի սովորութեամբ ամեն մարդ պէտք է քաղաքի եօթն եկեղեցիներն ուխտի գնայ։ Անքան մեծ էր ժողովրդի նոսանքը, որ ժամը 10-ից մինչեւ ուշ երեկոյ կառքերի եւ ծիսքարշների երթեւեկութիւնը դադարել էր ըտրորվին։

Անգլիայից, Միաց. Նահանգներից եւ այլ տեղերից բազմաթիւ այցելուներ էին եկել Մարդիտի, Միւլիայի եւ Տօլէդոյի կրօնական փառաւոր հանդէսները տեսնելու, որին առաւել մեծ փայլ ու շուք էր տալիս Անտալուզիայի զուարթ ու շինք երկինքը։

Եռանկութեան տօնին մայր—թագուէին 14 մահապարտի կեանք շնորհեց, որոնցից երեքը ապստամբների պարագլուխներ էին։

Ա Զ Գ Ա Յ Ի Ն.

ԿԵՆԳՈՒՆԻ ՀՈՎՈՒՈՒԹԻՒՆ.

Եթէ «Արարատը» երբեմն երբեմն կարեւոր է համարում խօսելու մեր մէջ երեւոյցող թերութիւնների մասին պարսաւադիտութիւնը չէ՛ անշուշտ նրան զրդողնայ այլ եկեղեցու իսկական շահը։ Թերութիւնը ծածկելով կամ անուշադիր թողնելով կարելի չէ ուղղել։ Իսկական յառաջադիմութեան պայմանը անձնաքննութիւնն է, ահա այդ անձնաքննութեամբ պէտք է զրադուի եւ Արարատը, որպէս զի գտնէ մեր եկեղեցական կեանքի թղթ, թերի եւ սխալ կողմերն ու դարման առաջարկէ։ Մեր միակ եկեղեցական թերթի պարտքն է իսկապէս սուր աչքով հետեւել Ժողովրդական կեանքին, մաքառել նորա մէջ երեւան եկող վնասակար աղղեցութիւնների գէմ անթարթ աչքով հետեւել եկեղեցու պաշտօնեա-

ների դործունէութեան եւ առաջնորդել նորանց միշտ գէպի լաւը։

Այս դործունէութեան ընթացքում յաճախ կարող է պատահել, որ զովասանքի փոխանակ կշտամբանք լսուի եւ վարձու փոխանակ պատուհաս պահանջուի։ Եթէ «Արարատի» բերնից չը հնչէ վատութեան առաջին դատապարտութիւնը, մի ուրիշի բերանից կը հնչէ այն եւ աւելի դառն եղանակով «Արարատը» երբեք պարսաւադէտ չէ կարող լինել գէպի իւրայինները—գէպի համօրէն հայ եկեղեցականները, նրա խօսքը միշտ հայրական խրատ եւ եղբայրական յորդոր է։ Եթէ մեր մէջ վերջերս արմատ բռնած վատ սովորութիւնների եւ վատարոյն բարբերի պատճառով՝ շատերը հակամէտ են ամենայն մի զիտողութիւն նպատակաւոր կուսակցական եւ անձնական համարելի զրա համար «Արարատը» չէ կարող յետ կանգնել իւր մեծագոյն պարտքը վճարելուց, նա ինքը պիտի լինի ամենայն անգամ շեղումները նրկատողը եւ շեղումողներին ուղղութեան հրաւիրողը։ Այս է վայել ս. Էջմիածնին իրբե բերան ծառայող թերթին ու նրա զիւղին։

«Արարատն» իւր այս պարտքը միշտ ձգնել է վճարել, ու նրա հին դարեւրջանների հետ ծանօթ է, գիտէ, թէ ի՞նչպիսի աշարժութեամբ հետեւում էր նա մեր եկեղեցական կեանքին եւ հայրապետական հեղինակութիւնն իւր վրայ կրելով՝ հասնում էր իսկ իւր նպատակին։ Ինչու նոյնն եւ այժմ պիտի չը կատարէ։

Այս նախարանը կարեւոր համարեցինք այն պատճառով՝ որ ինչպէս ասացինք, վատ սովորութիւնների շնորհիւ այսօր ամենայն մի զիտողութիւն ամեն մի թերութիւն անձնական կամ այլ գունաւորութեամբ է բացատրուում։

Ժամանակ է այդ չարիքի առանկու, որպէս զի կարողանաք մեր թերութիւնները տեսնել եւ ուղղուել Ժողովուրդը եկեղեցականներից դործ է պահանջում եւ իրաւամբ։ Եթէ երկար բացակայի այդ դործը, այն ժամանակ հաւասարապէս ամենքս էլ դատապարտելի կը դառնանք, ուստի իւրաքանչիւր եկեղեցականի համար պատուոյ խնդիր պիտի լինի ոչ ի՞նչ, ընկերաջ պարսաւադիր լինելն, այլ դարձով մրցութիւնը։